

Фарзандингизга чиройли исм қўйинг! (иккинчи мақола)

13:00 / 13.11.2019 3014

Умму Роита бинти Муслимдан, у отасидан ривоят қилинади:

مَلَسُوهُ لَعَلَّ يَصِيَّبَنَّ لِعَمِّ تَدِيهَشْ: لَأَقْأَهْ يَبْأَنْعِ مَلَسْمُ تَنْبَ عَطَائِرٍ مُأَنْعِ
يُرَاحُ بَلْأَهْ أَوْرُ مَلَسْمُ كُمْ سَلَبْ، أَلْ: لَأَقْأَبْ أُرْغُ تَلُقْ؟ كُمْ سَأَمْ: يَلْ لَأَقْأَفْ أَنْ يَنْحُحْ

«Мен Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга Ҳунайн ғазотида иштирок этдим. У зот менга:

«Исминг нима?» – дедилар.

«Ғуроб» (Қарға), – дедим.

«Йўқ, балки сенинг исминг Муслим», – дедилар».

«Бу қандай ҳам яхши! Нечта боланг бор?» – дедилар.

«Шурайх, Абдуллоҳ, Муслим бор, ҳаммалари Ҳониънинг ўғиллари», – дедим.

«Каттаси қай бири?» – дедилар.

«Шурайх», – дедим.

«Унда сен Абу Шурайхсан», – дедилар. Унинг ва болаларининг ҳаққиға дуо қилдилар.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам уларнинг ўзларидан бир кишини Абдулҳажар (Тош бандаси) деяётганини эшитиб қолдилар. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Исминг нима?» – деб сўрадилар. У киши:

«Абдулҳажар», – деди. Шунда у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Йўқ, сен Абдуллоҳсан», – дедилар».

Шурайх айтади: «(Отам) Ҳониъ юртларига қайтадиган пайт келганида Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига бориб: «Қайси нарса билан мен учун жаннат вожиб бўлишини менга айтинг», – деган». Шунда у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Сен гўзал каломни ва одамларга таом улашишни ўзингга лозим тут», – деганлар».

Бухорий ривоят қилган.

Ушбу ҳадисдан маълум бўляптики, мўмин-мусмонлар ўзларига ёки болаларига турли хил бўлмағур исмларни қўявермасликлари керак. Баъзан бу нарса ҳаддан ошишга олиб келар экан. Масалан, бировни Ҳакам деб, уни Аллоҳнинг сифати билан сифатлаб қўйиш мумкин экан. У кишига, ҳукм чиқаришини эътиборга олиб, шундай куня берилганлиги Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга ёқмаган. Шунинг учун тўнғич ўғилларининг исмини куня қилиб олишни тавсия қилганлар. Абдулҳажар (Тошнинг бандаси) исмли кишининг ҳам исмини Абдуллоҳ (Аллоҳнинг бандаси) деб ўзгартирганлар.

سَيِّبُ بْنُ لَيْلَى رَجُلٌ أَهْلٌ دَبْعَمُ بْنُ مَحْزُومٍ سَأَلَكَ وَبِئْسَ وَدَسَلٌ دَبْعَمُ بْنُ رِيَّشَبِ نَعِ
هُوَ أَوْ رِيَّشَبُ تَنْ أَلَبَ لَأَقُ مَحْزُومٌ لَأَقُ؟ كُؤَسَا أَمَ لَأَقُ فَمَلَسُو هَلَلِ لَأَقُ لَصِ

يُراخُ بَلال

Башийр ибн Маъбад Судусийдан ривоят қилинади:

«Унинг асл исми Заҳм ибн Маъбад эди. Ҳижрат қилиб, Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келди. Шунда у зот унга: «Исминг нима?» – дедилар.

«Заҳм», – деди.

«Йўқ, сенинг исминг Башийрдир», – дедилар».

Бухорий ривоят қилган.

Бу ҳадисда айтилишича, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам номаъқул исмни эшитиб, уни маъқул исмга, хунук исмни чиройли исмга, ёмон маъноли исмни гўзал маъноли исмга алмаштириб қўйибдилар.

«Заҳм» сўзи «тиқилинч» деган маънони билдиради. «Башийр» сўзи эса, «башорат», «севинч» маъносини англатади.

Келаси ривоятда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам нохуш маъноли исмдан шумланиб, уни ўзгартиришни таклиф қилганларида у одам қабул қилмаганининг оқибати нима бўлганлиги баён қилинади.

مجلسو هيلع لال صبي بن لال اىتأهه أن أودج نع، هه بآ نع، بي سُم لال نب دى ع س نع
ل اق. هه ن ام س ام س ا ر ي ع ا ل ل اق. ل ه س ت ن ا ل اق. ن ز ح ل اق؟ ك م س ا م ل اق ف
ي ر ا خ ب ل ا ه ا و ر. د ع ب ا ن ي ف ة ن و ز ح ل ل ت ل ا ز ا م ف. بي سُم لال نب ا

Саъийд ибн Мусайябдан, у отасидан, у бобосидан ривоят қилинади:

«У Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига борганида:

«Исминг нима?» – дедилар.

«Ҳазн» (Қўполлик), – деди.

«Сен Саҳлсан», (енгиллик, мулойимлик) – дедилар.

«Отам қўйган исмни ўзгартирмайман», – деди у».

Ибн Мусайяб айтади:

«Шундан бери бизда қўполлик давом этади».

Бухорий ривоят қилган.

Яъни, бобом Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг назарларидан қолганларидан буён ҳозиргача бизнинг оилада қўполлик давом этиб келяпти.

Нотўғри, номаъқул исмни яхшиликка ишора қилувчи исмга ўзгартирмаганликнинг оқибатида бу оилада ана шундай ҳолат кузатилган экан. Бундан Аллоҳ таоло сақласин. Ровийнинг боболари янги исмни эшитиб, ташаккур айтсалар, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сўзларини қабул қилсалар, эҳтимол, оилаларида яхшилик, енгиллик, хурсандчилик бўлар эди.

Аксинча, Ҳудайбия ҳодисасида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ўша пайтда душманларнинг раҳбарларидан бири бўлган мушрикнинг исмидан башорат топганлар ва оқибатда ишлар осонлашиб, Ислом тарихидаги энг катта ғалабалардан бири юзага чиққан.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бир минг тўрт юз нафар саҳобий билан умрани ният қилиб Мадинадан чиқдилар. Маккаи Мукаррамага яқинлашиб, Ҳудайбияга тушдилар. Мушриклар йўлни тўсдилар. Улар уруш чиқариб, эҳромда турган мусулмонларни қириб ташлаш пайдан бўлдилар. Орада ҳайъатлар юбориб, музокаралар бошланди. Бир неча ҳайъатлар алмашса ҳам, иш юришмади.

Охири Қурайш Пайғамбар алайҳиссалом ҳузурларига Суҳайл ибн Амрни юборди. Унга:

«Сен бориб, Муҳаммад билан сулҳ туз. Сулҳда, албатта, бу йил бизнинг устимизга (Маккага) кирмай кетиши бўлсин, яна араблар, бизнинг устимизга куч ишлатиб кирди, деб гапиришмасин», – дедилар.

Пайғамбар алайҳиссалом Суҳайл ибн Амрнинг келаётганини кўрганларида:

«Аллоҳ ишимизни енгиллаштирадиганга ўхшайди», – дедилар. («Суҳайл» «осонлик», «енгиллик» дегани). Яна:

«Улар бу одамини юборишларидан сулҳ тузишмоқчи шекилли», – дедилар.

Суҳайл Расули акрамнинг ҳузурларига келиб, узоқ гаплашди, улар тортишдилар ва охири сулҳ тузилди. Бу сулҳ Ислом уммат тарихидаги энг қувочли, энг башоратли ҳодисага айланди.

Шунинг учун Аллоҳ таолога бандалик маъносини англатувчи «Абдуллоҳ», «Абдурроҳман», «Абдуссаттор» ва Аллоҳ таолога ҳамд маъносини англатувчи «Ҳамидуллоҳ» каби исмлар яхши исмлар ҳисобланади.

Шунингдек, Набийларнинг, саҳобаларнинг ва ўтган солиҳ аждодларимизнинг исмлари ҳам яхши исмлар ҳисобланади.

Қизларга ҳам ўтган аҳли иймон момоларимизнинг, саҳобия аёлларнинг исмларини ва эзгулик маъносини англатувчи исмларни қўймоқ матлубдир.

(Тамом)

«Бахтиёр оила» китобидан